

საქართველოს უნივერსიტეტი

ხელოვნებისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა სკოლა

ფილოლოგია

ხელნაწერის უფლებით

ხატია ჯოჯუა

ცვლადები და მუდმივები კონცეპტის

აქსიოლოგიურ ველში

(ქართული და ინგლისური ენის მაგალითზე)

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

წარმოდგენილი ნაშრომის

სადისერტაციო მაცნე

232.1.3

თბილისი

2026

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია საქართველოს
უნივერსიტეტის ხელოვნებისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა
სკოლაში.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

მაია ჩხეიძე,

ფილოლოგიის მეცნიერებათა

დოქტორი,

პროფესორი

ოფიციალური ექსპერტები:

ნათელა მოსიაშვილი,

ფილოლოგიის დოქტორი

მაია ქანთარია,

ფილოლოგიის დოქტორი,

ნათია ასათიანი,

ფილოლოგიის დოქტორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2026 წლის 12 თებერვალს, 16:00
საათზე.

მისამართი: თბილისი, საქართველოს უნივერსიტეტი, კოსტავას 77ა,
#519 აუდიტორია.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება საქართველოს უნივერსიტეტის
ბიბლიოთეკაში

სადისერტაციო მაცნე დაიგზავნა 2025 წლის 19 დეკემბერს.

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი:

ნათია მანჯიკაშვილი

შესავალი

ანთროპოცენტრული პარადიგმის კონტექსტში, კაცობრიობის მიერ სამყაროს აღქმა გააზრებულია როგორც იმ ტიპის ფუნდამენტური ფენომენი, რომელიც განსაზღვრავს ადამიანის ცნობიერებისა და კულტურული თვითშემეცნების ფორმირებას. არსებითად, ინდივიდები საკუთარ ცნობიერებაში ქმნიან ანთროპოცენტრულ სივრცეს, რომელიც განსაზღვრავს მათ სულიერ არსს, წარმართავს მათ ქცევით მოტივაციებს და აყალიბებს ღირებულებათა იერარქიულ სტრუქტურას.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ადამიანის მიერ სამყაროს აღქმა არ არის დაზღვეული შეცდომისაგან, რაც განაპირობებს კიდევ აღქმის შედეგთა უწყვეტ ევოლუციურ ცვლილებას. სწორედ აღქმის ეს დინამიური ბუნება განაპირობებს ადამიანის ლინგვისტური ცნობიერების მუდმივ ტრანსფორმაციას.

ცნობიერებაზე საუბრისას, ჩვენ ვგულისხმობთ რეალობის გაგებისა და რეფლექსიის აბსტრაქტულ, არამატერიალურ ფორმას. რეალობის გაგება და რეფლექსია განხორციელებადია იმ კონცეპტების, მენტალური რეპრეზენტაციებისა და მენტალური ხატების გააზრებით, რომლებიც კონკრეტულ ისტორიულ კონტექსტებში გადაჯაჭვულნი არიან ენასთან, კულტურასა და სოციალურ ყოფასთან.

ენობრივი ანთროპოცენტრიზმის ფუნდამენტური დებულების თანახმად, სამყარო აღიქმება როგორც ფაქტების ერთიანობა და არა როგორც მხოლოდ ობიექტთა უბრალო ერთობლიობა. აღნიშნული ერთობლიობის კვლევა გულისხმობს მისი არსის - სემანტიკური ბირთვის - გააზრებას. აღნიშნული პარადიგმა მოითხოვს, რომ თანამედროვე ლინგვისტიკა განაგრძობდეს საკუთარი კვლევის საზღვრების გაფართოებას და ისწრაფოდეს საკუთარი მეთოდოლოგიური შეზღუდვების გადალახვისკენ.

ანთროპოცენტრული პერსპექტივა აჩენს ახალ სამეცნიერო გამოწვევებს, ვინაიდან ანთროპოცენტრიზმის კვლევა საჭიროებს ინტეგრალური მიდგომების ჩამოყალიბებას.

საკვლევი თემის აქტუალობა განისაზღვრება მისი კომპლექსურობით - კვლევა განხორციელებულია ფსიქოლინგვისტიკის, სოციოლინგვისტიკის, კოგნიტური ლინგვისტიკისა და აქსიოლოგიური ლინგვისტიკის კვეთაზე.

საკვლევი თემის აქტუალობას ასევე განსაზღვრავს ლინგვისტური აქსიოლოგიის თეორიული და მეთოდოლოგიური ასპექტების სპეციფიკაციის აუცილებლობა.

კვლევის მიზანს წარმოადგენს ანთროპოცენტრისტული პარადიგმის ფარგლებში სამყაროს ღირებულებითი ხატის ეთნოცენტრისტული სპეციფიკის გამოვლენა სხვადასხვა შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე აქსიოლოგიურ ველებში ცვლადებისა და მუდმივების იდენტიფიცირების გზით თანამედროვე ინგლისური და ქართული ენების მაგალითზე.

დასახული მიზნის განხორციელებამ მოითხოვა პასუხების გაცემა
შემდეგ საკვლევ კითხვებზე:

რა ტიპის სტრუქტურული მოდელით შეიძლება იყოს
წარმოდგენილი კონცეპტის აქსიოლოგიური ველი თანამედროვე
ინგლისურ და ქართულ ენებში?

აქვს თუ არა აქსიოლოგიურ ველს ზოგადად ენობრივი ველისათვის
დამახასიათებელი იერარქიული სტრუქტურა, სხვა სიტყვებით რომ
ვთქვათ, იკვეთება თუა არა აქსიოლოგიურ ველში ერთმანეთის
მიმართ დომინანტური სეგმენტები?

რა ტიპის ელემენტები შეიძლება იყოს მსგავსი (უნივერსალური)
ორივე ენაში კონსტრუირებულ აქსიოლოგიურ ველებში?

რა ტიპის ელემენტები შეიძლება იყოს განსხვავებული (უნიკალური)
სხვადასხვა ენაში კონსტრუირებულ აქსიოლოგიურ ველებში?

როგორ გავლენას შეიძლება ახდენდეს ეროვნული მენტალობა,
კულტურა და ისტორიული გამოცდილება სხვადასხვა ენაში
კონსტრუირებული აქსიოლოგიური ველების პროფილზე?

რამ შეიძლება უზრუნველყოს ელემენტის სტაბილურობა-
ცვალებადობა აქსიოლოგიურ ველში, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ,
რამ შეიძლება უზრუნველყოს ელემენტთა სტატუსის
(დომინანტურობა-არადომინანტურობა), შესაბამისად კი, ელემენტის
ადგილის შენარჩუნება-ცვლილება აქსიოლოგიურ ველში?

რა მსგავსება (მუდმივები) შეიძლება დაფიქსირდეს ენათა
შედარებისას და რას შეიძლება ეფუძნებოდეს მათი
უნივერსალურობა?

რა განსხვავება (ცვლადები) შეიძლება დომინირებდეს ენათა კონტრასტირებისას და რას შეიძლება უკავშირდებოდეს მათი უნიკალურობა?

როგორ შეიძლება იცვლებოდეს კონცეპტების აქსიოლოგიური ველები დროთა განმავლობაში თანამედროვე ინგლისურ და ქართულ ენებში?

რა ტენდენციები შეიძლება გამოიკვეთოს აქსიოლოგიური ნიშნების მოდერნიზაციისა და ტრანსფორმაციის თვალსაზრისით?

დასახული მიზანი მიღწევადი აღმოჩნდა კვლევის ისეთი ეტაპების განხორციელების შედეგად, როგორიცაა:

კომპლექსური მეთოდოლოგიის შემუშავება ენობრივი ცნობიერების თავისებურებათა ანალიზისათვის;

ენობრივი ცნობიერების ღიაობა/დახშულობის - დროითა და

სივრცით განპირობებული შესაძლო ცვლილებების

მიმდებლობა/არამიმდებლობის - ხარისხის განსაზღვრა;

„ცოცხალი“ სიტყვის მნიშვნელობის თავისებურებათა გამოვლენა,

რაც იძლევა კონკრეტული ენისა და კულტურის მატარებელთა

ყოფაში ენობრივ ერთეულთა ფუნქციონირების თავისებურებაზე

დაკვირვების საშუალებას.

აღნიშნულ ეტაპებს მიღმა იკვეთება ისეთი საკითხების გარკვევის

აუცილებლობა, როგორიცაა:

სხვადასხვა შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე
აქსიოლოგიური ველების კომპონენტთა რეპერტუარების
იდენტიფიცირება თანამედროვე ინგლისურ და ქართულ ენებში;
აქსიოლოგიური ველების კომპონენტთა ანალიზი მათი
დომინანტურობა-არადომინანტურობისა და მუდმივობა-
ცვლადობის თვალსაზრისით;

აქსიოლოგიური ველების კომპონენტთა დომინანტურობა-
არადომინანტურობისა და მუდმივობა-ცვლადობის განმსაზღვრელ
ფაქტორთა გარკვევა;

სხვადასხვა შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე
აქსიოლოგიური ველების სტატიკურობისა და დინამიურობის
განმსაზღვრელ ფაქტორთა გამოვლენა თანამედროვე ინგლისურ და
ქართულ ენებში;

აქსიოლოგიური ველების სტატიკურობასა და დინამიურობას შორის
ბალანსის უზრუნველმყოფ და დისბალანსის გამომწვევ ფაქტორთა
დადგენა;

სხვადასხვა შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე
აქსიოლოგიური ველების კომპონენტთა რეპერტუარის
ანალოგიზაცია-კონტრასტირება თანამედროვე ინგლისურ და
ქართულ ენებში.

აღნიშნულ ამოცანათა გადაჭრამ მოითხოვა კვლევის თვისებრივი და
რაოდენობრივი მეთოდების სინთეზირება, ასევე საკუთრივ
ლინგვოკულტუროლოგიის, კონტრასტივიკის, ინტერკულტურული
კომუნიკაციის, ფსიქოლინგვისტიკის, სოციოლინგვისტიკისა და

კულტურული ანთროპოლოგიის სააზროვნო სივრცეებისათვის რელევანტური მეთოდების გამოყენება.

კვლევის მასალა მოპოვებულია ლექსიკონებიდან, რესპოდენტთა ინტერვიუებისაგან, ასევე თავისუფალი ასოციაციური ექსპერიმენტის შედეგებიდან.

ნაშრომისათვის ფუძემდებულურია შემდეგი დებულებები:

შეხედულებების, პრინციპებისა და იდეოლოგიების საფუძველს წარმოადგენს აქსიოლოგიური ველის - კონცეპტუალური ჩარჩოს ცნება, რომელიც უზრუნველყოფს ადამიანურ ღირებულებათა დინამიკასა და მათ ურთიერთქმედებას ინდივიდებსა და საზოგადოებებში;

აქსიოლოგიური ველის შინაარსობრივი განსაზღვრულობა დეტერმინირებულია ღირებულებების, თვალსაზრისების, ნორმების, იდეოლოგიებისა და კულტურული კონტექსტების მრავალფაქტორული ურთიერთქმედების თავისებურებით;

ეროვნული კულტურის ღირებულებები და იდეალები ობიექტივირდება ენობრივი შეფასების კატეგორიაში;

სამყაროს ენობრივი კონცეპტუალიზაციის შედეგი ასახულია სამყაროს ღირებულებით ხატში, რომელიც წარმოადგენს სამყაროს ეროვნული ენობრივი ხატის კომპონენტს;

სამყაროს ღირებულებითი ხატის ფარგლებში კვლევას ექვემდებარება ღირებულებითი მნიშვნელობები და შინაარსები, როგორც აქსიოლოგიურად მარკირებულ კონცეპტთა სისტემა;

სამყაროს ენობრივი ხატი წარმოადგენს მოცემული ენობრივი კოლექტივის მიერ რეალობის თავისებური აღქმის სქემას, რომელიც ენაშია ფიქსირებული;

ობიექტსა და ამ ობიექტის აღმნიშვნელ სიტყვას შორის არსებობს ცნება, რომელიც დეტერმინირებულია კონკრეტული ენობრივი კოლექტივის კულტურითა და ენობრივი კოლექტივის მიერ სამყაროს ხედვის თავისებურებით;

სამყაროს აღქმისა და ორგანიზების (კონცეპტუალიზაციის) გზა უნივერსალურიცაა და განსაკუთრებულიც (უნიკალური);

უნივერსალურისა და უნიკალურის კვეთაში იკვრებიან მნიშვნელობები თვალსაზრისთა ერთიან სისტემად (კოლექტიურ ფილოსოფიად);

სამყაროს ენობრივი ხატი არის სამყაროს ზოგადეროვნული ხატის ყველაზე ღრმა ფენა, რომელშიც ენის მეშვეობით ადამიანის მიერ სამყაროს ხედვის შედეგია აღბეჭდილი;

სამყაროს ენობრივი ხატი განსაზღვრავს ადამიანის სამყაროსადმი მიმართებასა და არეგულირებს ადამიანის სამყაროში ორიენტაციას; ღირებულებათა ფორმირების პროცესი და სოციალურ ურთიერთობათა დინამიკა ურთიერთგანპირობებულია;

ღირებულებითი ორიენტაციები და იდეალები ქმნიან სუბიექტის საქმიანობის ორიენტირებს, რაც, დიდწილად, განსაზღვრავს მისი სოციალური ქცევის მიმართულებას;

ღირებულებები მიუწვდომელია უშუალო აღქმისთვის, თუმცა, ღირებულებათა სისტემის დესკრიფცია და ანალიზი შესაძლებელია,

ვინაიდან ჩვენ ვიყენებთ ენას, ვინაიდან ენის ლექსიკა მოიცავს სიტყვებს, რომელთა უკან დგას მნიშვნელობები, რომლებიც მოიცავენ ღირებულების ცნებას.

რაც შეეხება ნაშრომის ჰიპოთეზებს, საფიქრებელია, რომ: თანამედროვე ინგლისურ და ქართულ ენებში სხვადასხვა კონცეპტების აქსიოლოგიურ ველებში უნდა არსებობდეს უნივერსალური მუდმივები, რომლებიც მსგავსად რეალიზდება ორივე ენასა და კულტურაში, თუმცა იმავდროულად უნდა ფიქსირდებოდეს ეროვნული მენტალობითა და კულტურულ-ისტორიული გამოცდილებით დეტერმინირებული აქსიოლოგიური ცვლადები;

აქსიოლოგიურ ველებში უნდა იკვეთებოდეს კონცეპტის ბირთვული (მუდმივები) და პერიფერიული (ცვლადების) ზონების ტიპოლოგიური კორელაცია: ორივე ენაში კონცეპტების აქსიოლოგიური ველები უნდა მოიცავდნენ სტაბილურ ბირთვულ ზონასა და დინამიურ პერიფერიას;

ქართულ ენაში სხვადასხვა კონცეპტების აქსიოლოგიური ველები უფრო მეტად უნდა იყვნენ მარკირებული კოლექტივისტური ფილოსოფიით, მაშინ როდესაც ინგლისურში უნდა დომინირებდნენ ინდივიდუალისტური და ფუნქციურ-პრაგმატული ღირებულებები. ენობრივი ცნობიერების თავისებურებათა კვლევის მეთოდოლოგია ხასიათდება კომპლექსურობით. მეთოდოლოგიის კომპლექსურობასთან დაკავშირებულ სირთულეთა დამლევა შესაძლებელია ანალიზის მიმართ კოგნიტურ-დისკურსული

მიდგომის თეორიული დასაბუთების, ასევე შინაარის შემქმნელი პროცესების (ბუნებრივი სემიოზისის) აქტუალიზაციაზე ორიენტირებული სპეციალური მეთოდისა და ექსპერიმენტალური პროცედურების შემუშავების გზით.

ღირებულებების ცნება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ცნებაა ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში. ღირებულების კატეგორიას იკვლევს ფილოსოფია, სოციოლოგია, ფსიქოლოგია, პოლიტიკური მეცნიერება და ა.შ.

თითოეულ მეცნიერებას შემუშავებული აქვს თავისი მიდგომები, კვლევის მიზნებისა და სააზროვნო სივრცის სპეციფიკით დეტერმინირებული კვლევის მეთოდები. უნდა ითქვას, რომ თანამედროვე სამეცნიერო ლიტერატურა არ განიცდის ღირებულებათა კვლევის პრობლემისადმი მიძღვნილ ნაშრომთა სიმწირეს. მიუხედავად აქტიური ინტერესისა აქსიოლოგიის სფეროს მიმართ, თეორიული და მეთოდოლოგიური ასპექტები, ღირებულებების კულტურული, სოციალური და ფსიქოლოგიური საფუძვლების ანალიზი კვლავ საჭიროებს გარკვეულ დაზუსტებას. სწორედ კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური ასპექტების, ღირებულებების კულტურული, სოციალური და ფსიქოლოგიური საფუძვლების ანალიზის დეტალიზება წარმოადგენს კვლევის თეორიულ ღირებულებას, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, კვლევის თეორიული ღირებულება მდგომარეობს იმ ტიპის მეთოდოლოგიის შემუშავებაში, რომლის კონტექსტშიც კომპლექსურობა წარმოადგენს არა მხოლოდ ენობრივი ცნობიერების თავისებურებათა წვდომის

საფუძველს, არამედ თავად ენობრივი ცნობიერების ანალიზის სტრატეგიასაც.

კვლევის მეცნიერული სიახლე იკვეთება სხვადასხვა შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე ინგლისური და ქართული აქსიოლოგიური ველების ანალოგიზაცია-კონტრასტირების, ასევე ინგლისური ენის ფრაზეოლოგიური ერთეულების აქსიოლოგიური პოტენციალის განსაზღვრის ფონზე.

კვლევის შედეგების პრაქტიკულ ღირებულებას განსაზღვრავს მათი ვალიდურობა ლინგვოკულტუროლოგიის, კონტრასტივიკის, ინტერკულტურული კომუნიკაციის, ფსიქოლინგვისტიკის, სოციოლინგვისტიკისა და კულტურული ანთროპოლოგიის სასწავლო კურსებისათვის.

ნაშრომის სტრუქტურა მოიცავს შესავალს, თავებს, ქვეთავებს, დასკვნებსა და ბიბლიოგრაფიას.

შესავალში დასაბუთებულია საკვლევი თემის აქტუალობა და სამეცნიერო სიახლე; განსაზღვრულია კვლევის მიზანი, მიზნის მიღწევისათვის საჭირო ამოცანები და კვლევის ეტაპები, ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება, კვლევის მეთოდოლოგია.

პირველი თავი - სამყაროს ხატი, მენტალობის დომინანტები და ღირებულებითი მუდმივები - კონცენტრირებულია მენტალობის დომინანტებისა და ღირებულებითი მუდმივების ანალიზზე, განხილულია ეთნოსის ღირებულებითი ორიენტირები და

კონცეპტუალური დომინანტები, იდენტიფიცირებულია კონცეპტთა კონცეპტოგრაფიული ფიქსაციის პრობლემა.

მეორე თავში - აქსიოლოგიური ასპექტები ლინგვისტიკასა და ენაში - განხილულია აქსიოლოგიური ანალიზის ძირითადი ცნებები, ლინგვისტური აქსიოლოგიური ანალიზის მეთოდები, აქსიოლოგიური ანალიზის ფსიქოლინგვისტური მიმართულების სპეციფიკა.

მესამე თავი - ეროვნული ენის ფრაზეოლოგიური სისტემის ღირებულებითი პოტენციალი - ეძღვნება კონცეპტების „მეგობრობა“ და „მტრობა“, „სისულელე“ და „გონიერება“, „სიცრუე“ და „სიმართლე“, „იღბალი“ და „უიღბლობა“ კოგნიტური მოდელებისა და შეფასებითი მახასიათებლების განვითარების სპეციფიკას ინგლისურ ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში.

მეოთხე თავში - კულტურული, ასაკობრივი და გენდერული ცვლადები - განხორციელებულია ახალგაზრდების და ზრდასრულ ადამიანთა ღირებულებითი ორიენტაციების შეპირისპირებითი ანალიზი, გამოვლენილია კონცეპტის „სიღარიბე“ ობიექტივაციის თავისებურებები თანამედროვე ინგლისური და ქართული საზოგადოებების სამყაროს ენობრივ ხატებში.

მეხუთე თავში - სტატიკა და დინამიკა - წარმოდგენილია ინგლისური და ქართული აქსიოლოგიური ველების შინაარსობრივი და სტრუქტურული თავისებურებები, ახსნილია აქსიოლოგიური ველების სტატიკურობის და დინამიურობის მიზეზები.

დასკვნა

აქსიოლოგიური ველი წარმოადგენს ეთნოსის ფსიქომენტალური და კოგნიტურ-სემანტიკური ერთეულების მოწესრიგებულ და ჰეტეროგენულ კონტინიუმს.

აქსიოლოგიური ველის ჰეტეროგენულობა წარმოადგენს მის ელემენტთა ვარიაბელურობის მანიფესტაციას მათი ვალორატიულობისა და ლინგვოკულტურულ ცნობიერებაში ინტერიერიზაციის ხარისხის თვალსაზრისით.

აქსიოლოგიური ველის სისტემურობის საფუძველს წარმოადგენს მასში სისტემოლოგიის კანონებისა და პრინციპების მოქმედება, რაც უზრუნველყოფს აქსიოლოგიური ველში ელემენტთა განლაგების არაქაოტურობასა და მოწესრიგებულობას.

აქსიოლოგიური ველის ორგანიზაციის თავისებურება განპირობებულია რეალურ და წარმოსახვით სამყაროთა კონცეპტუალიზაციის თავისებურებით.

ადამიანის მიერ სამყაროს კონცეპტუალიზაციის სტილის ცვლილებასთან ერთად, ტრანსფორმირდება აქსიოლოგიური ველების კონფიგურაციაც: ზოგი ღირებულება ქრება; ზოგი ღირებულება ახლით ნაცვლდება, ზოგი ღირებულება კი - ექვემდებარება გადააზრებას.

დროთა განმავლობაში აქსიოლოგიურ ველებში იცვლება: კონსტანტებისა და ცვლადების რაოდენობა; ღირებულებათა სტატუსი; ღირებულებებს შორის კოგნიტურ-სემანტიკური

კავშირები; აქსიოლოგიურ ველში ღირებულებათა არსებობა-
არარსებობის პროგნოზირებადობის ხარისხი.

კონცეპტის აქსიოლოგიური ველის ტრანსფორმაციასთან ერთად,
იცვლება სამყაროს ენობრივი ხატიც, რასაც თან სდევს კონცეპტთა
გადაფასება, შესაბამისად კი, კონცეპტის აქსიოლოგიური ველის
ცვლილებაც.

აქსიოლოგიური ველის ცვალებადობა გულისხმობს: მშობლიური
ენის მატარებელთა ლექსიკიდან კონცეპტუალური იდეოლოგემების
გაქრობას; კონცეპტუალური იდეოლოგემების აქსიოლოგიური
პოლუსის კარდინალურ ცვლილებას, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ,
კონცეპტის შეფასების დადებითი ნიშნის გარდაქმნას შეფასების
უარყოფით ნიშნად.

კონსტრუირებულ აქსიოლოგიურ ველებში ნათლად იკვეთება:
კონცეპტის ვალორატიული კომპონენტის დასუსტება; კონცეპტის
ვალორატიული კომპონენტის გაძლიერება; დასუსტებული
ვალორატიული კომპონენტის მქონე კონცეპტის გაქრობა;
დასუსტებული ვალორატიული კომპონენტის მქონე კონცეპტის
ჩანაცვლება ძლიერი ვალორატიული კომპონენტის მქონე
კონცეპტით.

მიუხედავად კონცეპტთა აქსიოლოგიური ველების ცვალებადობისა,
მათი უმრავლესობა მაინც ინარჩუნებს სტაბილურობას, თუმცა
თავად სინერგიული სტაბილურობის ხარისხი ცვლადია.

აქსიოლოგიურ ველს შეუძლია სინერგიული სტაბილურობის იმ
ხარისხის შენარჩუნება, რა ხარისხითაც ძალუძს მას მასში

ღირებულებათა გაქრობისა და გაჩენის დარეგულირება.

შესაბამისად:

1. რაც უფრო მაღალია აქსიოლოგიური ველის პოტენციალი დაარეგულიროს მასში მოხდარი ცვლილებები, მით უფრო მაღალია ამ აქსიოლოგიური ველის სინერგიული სტაბილურობის ხარისხი;
2. რაც უფრო დაბალია აქსიოლოგიური ველის თვითრეგულაციის პოტენციალი, მით ნაკლებია ამ აქსიოლოგიური ველის სინერგიული სტაბილურობის ხარისხი.

კონცეპტთა აქსიოლოგიური ველების დინამიკის პრინციპი განისაზღვრება ონტო და ფილოგენეზის კანონებით. ეს ის კანონებია, რომლებიც უზრუნველყოფენ აქსიოლოგიური ველის შემადგენლობიდან ამა თუ იმ ღირებულების გაქრობას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ აქსიოლოგიური ველიდან ქრება ის ღირებულება, რომელმაც დაკარგა აქტუალობა ინდივიდუალური ან კოლექტიური ცნობიერებისთვის.

გარდა ამისა, აღნიშნული კანონები უზრუნველყოფენ კონცეპტთა აქსიოლოგიურ ველებში ახალ ერთეულთა ინტეგრაციას.

კონცეპტთა აქსიოლოგიური ველების დინამიკის მექანიზმი მოქმედებს ისეთი სინერგიული პროცესების ფარგლებში, როგორიცაა მიტიგაცია და ინტენსიფიკაცია.

მიტიგაცია უზურნველყოფს კონცეპტთა აქსიოლოგიური ველების იმ ერთეულებისაგან გათავისუფლებას, რომლებიც აღარ შეესაბამებიან კონკრეტულ სოციოკულტურულ ერთობას.

რაც შეეხება ინტენსიფიკაციას, იგი უზურნველყოფს კონცეპტთა აქსიოლოგიური ველების შევსებას იმ ერთეულებით, რომლებიც იძენენ აქტუალობას სოციალური განვითარების ახალ პირობებში.

ინგლისურ და ქართულ აქსიოლოგიურ ველთა სხვაობა გულისხმობს სხვაობას ინგლისურ და ქართულ ენობრივ და კულტურულ საზოგადოებათა ღირებულებებს, მენტალიტეტებს, ფენომენების შესახებ მსჯელობის ტიპურ ფორმებს, შეხედულებებისა და წარმოდგენების სისტემებს, ეთნიკურ-მენტალურ პრინციპებს, მეტყველებისა და აზროვნების ფორმებს შორის.

კონსტრუირებული ველების თავისებურებათა ანალიზმა ცხადყო, რომ:

აქსიოლოგიური ველი ხასიათდება ენობრივი ველისათვის დამახასიათებელი იერარქიული სტრუქტურით, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, აქსიოლოგიურ ველში იკვეთება ერთმანეთის მიმართ დომინანტური სეგმენტების, კერძოდ, ბირთვისა და პერიფერიის არსებობა.

თანამედროვე ინგლისურ და ქართულ ენებში კონსტრუირებული აქსიოლოგიური ველების ბირთვი წარმოდგენილია მსგავსი (უნივერსალური) ელემენტებით, ხოლო პერიფერია კი - განსხვავებული (უნიკალური) ელემენტებით.

ელემენტთა უნივერსალურობის საფუძველს წარმოადგენს მათი ზოგადკაცობრიული მნიშვნელოვნება, ხოლო ელემენტთა უნიკალურობის საფუძველს - მათი მნიშვნელოვნება კონკრეტული კულტურისათვის.

თანამედროვე ინგლისურ და ქართულ ენებში კონსტრუირებული აქსიოლოგიური ველების ბირთვი წარმოდგენილია კონსტანტებით, ხოლო პერიფერია კი - ცვლადებით.

ელემენტის სტაბილურობა-ცვლადობა კორელირებს ელემენტის დომინანტურობა-არადომინანტურობასთან, შესაბამისად კი, ელემენტის მიერ აქსიოლოგიურ ველში საკუთარი ადგილის შენარჩუნების მაღალ ან დაბალ პოტენციალთან.

აქსიოლოგიური ველის დომინანტური ღირებულებები არა მხოლოდ აყალიბებენ ინდივიდუალურ ქცევას, არამედ გავლენას ახდენენ ქართულ საზოგადოებაში დამკვიდრებულ საზოგადოებრივ ნორმებზე, ინტერპერსონალურ ურთიერთობებსა და ინსტიტუციურ პრაქტიკაზე. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ღირებულებები დომინანტურია, უნდა აღინიშნოს, რომ ქართული საზოგადოება, ისევე როგორც ნებისმიერი სხვა, მრავალფეროვანი და დინამიურია - მასში იკვეთება აღნიშნული ღირებულებების ინტერპრეტაციათა რეპრეზენტაციების ვარიანტურობა სხვადასხვა კონტექსტსა და თაობაში.

ინგლისურ და ქართულ აქსიოლოგიურ ველებში არსებული მსგავსება წარმოადგენს ადამიანური ღირებულებებისა და პრინციპების უნივერსალურობის მანიფესტაციას. ეს ის

კონსტანტებია, რომლებიც არღვევენ კულტურულ საზღვრებს, ასახავენ ადამიანის ბუნების ფუნდამენტურ ასპექტებს და წარმოადგენენ როგორც ინგლისური, ისე ქართული საზოგადოებების ფუნდამენტურ ელემენტებს.

ინგლისურ და ქართულ აქსიოლოგიურ ველებში არსებული განსხვავება ასახავს ინგლისური და ქართული საზოგადოებების უნიკალურ კულტურულ, ისტორიულ და სოციალურ-პოლიტიკურ კონტექსტს, რომელიც აყალიბებს თითოეულ კულტურაში ინდივიდთა ღირებულებებს, ნორმებსა და ქცევას.

დროთა განმავლობაში აქსიოლოგიური ველების კონფიგურაცია იცვლება, კერძოდ, ინგლისურ ენაში იკვეთება: ინდივიდუალურ უფლებებზე კონცენტრაცია და ძველი ღირებულებების ჩანაცვლება ახალი ღირებულებებით.

ცვლილებას ექვემდებარება აქსიოლოგიური ველების კონფიგურაცია ქართულ ენაშიც, კერძოდ, სულ უფრო საგრძნობი ხდება ორი ტენდენციის თანაარსებობა, რომელთაგან პირველი ტენდენცია გულისხმობს ტრადიციული ღირებულებების გაძლიერებას, ხოლო მეორე კი - ევროპულ-ლიბერალურ ღირებულებებთან მიშვნელოვნების ზრდას.

აქსიოლოგიური ველი, როგორც კონსტრუქტი, ერთდროულად ღიაა და დახშულიც.

აქსიოლოგიური ველის ღიაობა გულისხმობს დროითა და სივრცით განპირობებულ ცვლილებათა მიმდებლობას, ხოლო დახშულობა კი -

რეზისტენტულობას დროითა და სივრცით განპირობებულ ცვლილებათა მიმართ.

აქსიოლოგიური ველის ღიაობის მანიფესტაციას წარმოადგენს მისი დინამიურობა, ხოლო დახშულობის მანიფესტაციას კი - სტატიკურობა.

აქსიოლოგიური ველის დინამიურობა უზრუნველყოფს კონსტრუქტის კონფიგურაციის ტრანსფორმაციას - მის ადაპტაციას დროითა და სივრცით განპირობებულ ცვლილებებთან, ხოლო სტატიკურობა კი იწვევს კონსტრუქტის კონფიგურაციის უცვლელობას დროსა და სივრცეში.

ინგლისურ და ქართულ ენებში აქსიოლოგიური ველების დინამიკა მრავალფეროვანი და ცვალებადია. ეს დინამიკა ასახავს იმ კულტურული, ისტორიული, სოციალური და ლინგვისტური ფაქტორების კომპლექსურ ურთიერთქმედებას, რომლებიც აყალიბებენ ინდივიდუალურ და კოლექტიურ ღირებულებათა სისტემებს.

აქსიოლოგიური ველების სტატიკურობასა და დინამიურობას შორის ბალანსი წარმოადგენს მუდმივად ცვალებად სამყაროში ადამიანური ღირებულებების სტაბილურობის შენარჩუნებისა და ღირებულებათა ახალ რეალობასთან ადაპტაციის აუცილებელ პირობას.

აქსიოლოგიურ ველებში არსებული ბალანსი წარმოადგენს ძირითად სტატიკურ ღირებულებებსა და დინამიურ ევოლუციურ ძალებს შორის არსებულ ბალანსს. სწორედ ეს ბალანსი უზრუნველყოფს აქსიოლოგიური ველების შინაგან სტაბილურობას, ადამიანურ

ღირებულებათა თანმიმდევრულობას, მემკვიდროებითობასა და უწყვეტობას.

აქსიოლოგიური ველების სტატიკურობის საფუძველი, რომელიც მოიცავს ფუნდამენტურ ღირებულებებსა და პრინციპებს, ასრულებს ორიენტირის ფუნქციას კონკრეტული სოციუმის მიერ აღიარებულ ნორმებთან შესაბამისი ქცევისათვის. სტატიკური ღირებულებები უზრუნველყოფენ აქსიოლოგიური ველების შინაგან სტაბილურობას, ადამიანურ ღირებულებათა თანმიმდევრულობას,

მემკვიდროებითობასა და უწყვეტობას. სტატიკური ღირებულებები აძლიერებენ ადამიანურ ღირებულებებს საზოგადოებრივი ცვლილებებისა და კულტურული ძვრების ფონზე.

ამავდროულად, აქსიოლოგიური ველი ექვემდებარება დინამიურ ევოლუციას. დინამიური ძალები ხელს უწყობენ ახალ რეალობასთან ადაპტაციასა და საზოგადოებრივ პროგრესს. სწორედ დინამიური ძალები უზრუნველყოფენ ეთიკური პარადიგმების უწყვეტ ტრანსფორმაციას.

აქსიოლოგიური დისბალანსი იწვევს: სოციალური ერთობის რღვევას; ეთიკურ დილემებს; ინსტიტუტებისადმი ნდობის კარგვას; სოციალური დამაბულობის ზრდას; სტაგნაციასა და ინოვაციის ნაკლებობას.

აქსიოლოგიური ველის კონფიგურაციის ტრანსფორმაციაზე მოქმედებს:

გლობალური ტენდენციები: უნივერსალური ღირებულებათა
ჰიბრიდიზაცია; გენდერული და დემოკრატიული ღირებულებების
გაძლიერება და სხვ.

ლოკალური (ენობრივ-კულტურული) ტენდენციები: ტრადიციული,
კერძოდ, ქართული კულტურისათვის დამახასიათებელი
ღირებულებების თანაარსებობა დასავლურ ნორმებთან; არსებული
კონცეპტების რეფრეიმინგი და სხვ.

ჯამში, კვლევის შედეგად მიღებული მასალის ანალიზმა ცხადყო
კვლევის დასაწყისში ფორმულირებული ჰიპოთეზის მართებულობა
- კვლევაში გამოკვეთილი ტენდენციები და კანონზომიერებები
სრულ შესაბამისობაშია პროგნოზირებულ შედეგებთან.

კვლევის შედეგებმა სრულად დაადასტურა რომ:

თანამედროვე ინგლისურ და ქართულ ენებში სხვადასხვა
კონცეპტების აქსიოლოგიურ ველებში არსებობს უნივერსალური
მუდმივები, რომლებიც მსგავსად რეალიზდება ორივე ენასა და
კულტურაში, თუმცა იმავდროულად ფიქსირდება ეროვნული
მენტალობითა და კულტურულ-ისტორიული გამოცდილებით
დეტერმინირებული აქსიოლოგიური ცვლადების არსებობაც;
აქსიოლოგიურ ველებში იკვეთება კონცეპტის ბირთვული
(მუდმივები) და პერიფერიული (ცვლადების) ზონების
ტიპოლოგიური კორელაცია: ორივე ენაში კონცეპტების
აქსიოლოგიური ველები მოიცავენ სტაბილურ ბირთვულ ზონასა და
დინამიურ პერიფერიას;

ქართულ ენაში აქსიოლოგიური ველები უფრო მეტადაა
მარკირებული კოლექტივისტური ფილოსოფიით, ინგლისურში კი
დომინირებს ინდივიდუალისტური და ფუნქციურ-პრაგმატული
ღირებულებები.

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები
გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში:

1. Merging Linguistics and Cultural Anthropology in the Study of Cultural Values. Caucasus Journal of Social Sciences #:18.
თბილისი, საქართველო, 2025
2. The Synergetic Paradigm: A Confluence of Linguistic and Cultural Anthropology in the Examination of Cultural Values. XIV International Conference on Social Research and Behavioral Sciences.
ანტალია, თურქეთი, 2023
3. Exploring the Dynamics of Linguistic Consciousness: An Experimental Approach. Caucasus Journal of Social Sciences #:16.
თბილისი, საქართველო, 2023

The University of Georgia

The School of Arts and Humanities

Philology

Manuscript Copyright Protected

Khatia Jojua

**Variables and constants in the axiological field of a
concept (on the example of Georgian and English
languages)**

Synopsis

of the thesis submitted in partial fulfillment for the Degree of Doctor of

Philosophy (PhD) in Philology

232.1.3

Tbilisi

2026

Introduction

In the context of the anthropocentric paradigm, human perception of the world is understood as a fundamental phenomenon that shapes the formation of human consciousness and cultural self-awareness. In essence, individuals create an anthropocentric space in their consciousness that defines their spiritual essence, guides their behavioral motivations, and forms a hierarchical structure of values.

It should also be noted that human perception of the world is not immune to error. This fact leads to continuous evolutionary change in perception. It is the dynamic nature of perception that determines the constant transformation of human linguistic consciousness.

While talking about consciousness, we mean an abstract, non-material form of understanding and reflection on reality. Understanding and reflection on reality are possible through concepts, mental representations, and mental images intertwined with language, culture, and social existence in specific historical contexts.

According to the fundamental tenet of linguistic anthropocentrism, the world is perceived as a unity of facts rather than just a simple set of objects. The study of the mentioned set implies understanding its essence - the semantic core. This paradigm demands modern linguistics to continue to expand the boundaries of its research and strive to overcome its methodological limitations.

The anthropocentric perspective creates new scientific challenges, since the study of anthropocentrism requires the development of integral approaches.

The relevance of the research is determined by its complexity: the research is carried out at the intersection of psycholinguistics, sociolinguistics, cognitive linguistics, and axiological linguistics.

The relevance of the research was also determined by the need to specify the theoretical and methodological aspects of linguistic axiology.

The goal of the research is to reveal the ethnocentric specificity of the worldview within the framework of the anthropocentric paradigm by identifying variables and constants in different content-based axiological fields on the example of modern English and Georgian.

The implementation of the goal required answering the following research questions:

What type of structural model can the axiological field of a concept be represented by in modern English and Georgian languages?

Does the axiological field have a hierarchical structure typical of the linguistic field in general? In other words, are there any segments in the axiological field being dominant in relation to each other?

What types of elements can be similar (universal) in axiological fields constructed in both languages?

What types of elements can be different (unique) in axiological fields constructed in different languages?

How can national mentality, culture, and historical experience influence the profile of axiological fields constructed in different languages?

What can ensure the stability/variability of an element in the axiological field, in other words, what can ensure the status (dominance/non-dominance) of elements, and consequently, the preservation/change of the place of an element in the axiological field?

What similarities (constants) can be observed when comparing languages, and what might be the basis for their universality?

What differences (variables) can dominate when contrasting languages, and what can be associated with their uniqueness?

How can the axiological fields of concepts change over time in modern English and Georgian?

What trends can be identified in terms of modernization and transformation of axiological signs?

The goal turned out to be achievable by the implementation of such stages of the research as:

Development of a complex methodology for analyzing the features of linguistic consciousness;

Determination of the degree of openness/closure of linguistic consciousness - the degree of receptivity/non-receptivity to possible changes due to time and space;

Identification of the features of the meaning of a “living” word, which allows observing the peculiarities of the functioning of linguistic units in the lives of carriers of a particular language and culture.

Beyond the above stages, there is a need to clarify such issues as:

Identification of the repertoires of components of different content-based axiological fields in modern English and Georgian languages;

Analysis of components of axiological fields in terms of their dominance/non-

dominance and constancy/variability;

Clarification of the factors determining the dominance/non-dominance and constancy/variability of components of axiological fields;

Identification of the factors determining the staticity and dynamism of axiological fields with different content determinations in modern English and Georgian languages;

Identification of the factors ensuring the balance between the staticity and dynamism of axiological fields and causing imbalance of axiological fields;

Analogizing and contrasting the repertoire of components of different content-based axiological fields in modern English and Georgian.

The solution to the above tasks required the synthesis of qualitative and quantitative research methods, as well as the use of methods relevant to linguoculturology, contrastive linguistics, intercultural communication, psycholinguistics, sociolinguistics, and cultural anthropology.

The research material was obtained from dictionaries, interviews with respondents, and a free association experiment.

The following provisions are fundamental to the work:

The concept of an axiological field - a conceptual framework - ensuring the dynamics of human values and their interaction in individuals and societies is the basis of views, principles, and ideologies.

The specificity of the content of the axiological field is determined by the multifactorial interaction among values, points of view, norms, ideologies, and cultural contexts.

The values and ideals of national culture are objectified in the linguistic valorative category.

The result of linguistic conceptualization of the world is reflected in the valorative worldview, being the component of the national linguistic

worldview.

Within the framework of the valorative worldview, valorative meanings and contents as a system of axiologically marked concepts are subject to research; The linguistic worldview represents a specific scheme fixed in the language for perceiving reality by a given linguistic community.

Between the object and the word denoting this object, there exists a concept, determined by the culture of a specific linguistic community and by that linguistic community's distinctive way of world vision.

The way of perceiving and organizing (conceptualizing) the world is both universal and particularized (unique); at the intersection of the universal and the unique, meanings are bound together into a unified system of viewpoints (collective philosophy);

The linguistic worldview is the deepest layer of the general national worldview, reflecting the human way of viewing the world through language. The linguistic worldview shapes a human's attitude toward the world and guides his/her orientation in it.

The process of value formation and the dynamics of social relations are mutually dependent.

Value orientations and ideals shape the orientation of individual's activity, determining the direction of his/her social behavior.

Values are inaccessible to direct perception; however, the description and analysis of the value system is possible, since we use language, since the vocabulary of the language includes words behind which there are meanings including the concept of value.

As for the hypotheses of the research, it is conceivable that:

In different content-based axiological fields constructed in modern English and Georgian, there should be universal constants similarly realized in both

languages, although at the same time, axiological variables determined by national mentality and cultural-historical experience should exist.

Axiological fields should highlight the typological correlation between the core (constants) and peripheral (variables) zones of a concept: in both languages, the axiological fields of concepts should comprise a stable core and a dynamic periphery;

In Georgian, different content-based axiological fields should be more intensively marked by collectivist philosophy, while in English, individualistic and functional-pragmatic values should dominate.

The methodology for studying the features of linguistic consciousness is complex. The difficulties associated with methodological complexity can be overcome by developing theoretical substantiation of the cognitive-discursive approach to analysis, as well as by employing the methods and experimental procedures aimed at actualizing content-producing processes (natural semiosis).

The value is one of the essential concepts in the humanities. The category of value is studied by philosophy, sociology, psychology, political science, etc. Each of the above-mentioned sciences has developed its own approaches and research methods determined by the specifics of the research goals and thinking space. It should be mentioned that modern scientific literature does not suffer a scarcity of the works devoted to axiology. Despite intense interest in the field of axiology, the theoretical and methodological aspects, and the analysis of the cultural, social, and psychological foundations of values, still require some specification. The specification of the theoretical and methodological aspects of the research, the analysis of the cultural, social and psychological foundations of values determines the theoretical significance of the research. In other words, the theoretical significance of the research lies in

the development of the methodology ensuring the basis for understanding the features of linguistic consciousness, and developing the strategy for analyzing linguistic consciousness.

The scientific novelty of the research is revealed by the analogical-contrastive comparison of English and Georgian axiological fields, as well as by the determination of the axiological potential of English phraseological units.

The practical value of the research is determined by the validity of the research data for the courses in linguoculturology, contrastive linguistics, intercultural communication, psycholinguistics, sociolinguistics, and cultural anthropology.

The structure of the work includes an introduction, chapters, subchapters, , a conclusion, and a bibliography.

The introduction substantiates the relevance and scientific novelty of the research; the research purpose, the tasks necessary to achieve the goal, the research stages, the theoretical and practical value of the research, and the research methodology are also defined in the introduction.

The first chapter - The Worldview, Dominants of Mentality and Value Constants - focuses on the analysis of dominants of mentality and value constants, discusses the value orientations and conceptual dominants of ethnos, and considers the problems of conceptography.

The second chapter - Axiological Aspects in Linguistics and Language - discusses the basic concepts of axiological analysis, the methods of linguistic axiological analysis, and the specifics of the psycholinguistic approach to axiological analysis

The third chapter - The Value Potential of the Phraseological System of the National Language - is devoted to the specifics of the development of

cognitive models and valorative signs of the concepts “friendship” and “enmity”, “foolishness” and “intelligence”, “lie” and “truth”, “luck” and “unluckiness” in English phraseological units.

The fourth chapter - Cultural, Age and Gender Variables - A Comparative Analysis of the Value Orientations of Young People and Adults – the concept of “poverty” in the linguistic worldview of English and Georgian societies is analyzed.

The fifth chapter - Statics and Dynamics - presents the content and structural features of English and Georgian axiological fields and explains the reasons for their staticity and dynamism.

Conclusion

The axiological field is an ordered and heterogeneous continuum of psychomental and cognitive-semantic units of the ethnos.

The heterogeneity of the axiological field is a manifestation of the variability of its elements in terms of their valorization and the degree of interiorization in the linguocultural consciousness.

The systemic nature of the axiological field is based on the functioning of laws and principles of systemology in it; These laws and principles ensure the non-chaotic and orderly arrangement of the elements in the axiological field. The specifics of the organization of the axiological field is determined by the specifics of the conceptualization of real and imaginary worlds.

Along with the change in the way of conceptualization of the world by humans, the configuration of axiological fields is transformed: some values disappear; some values are replaced by new ones, and some values are subject to reconsideration.

Over time, axiological fields undergo some modifications including: the

change of number of constants and variables; the change of status of values; transformation of cognitive-semantic connections between values; fluctuation in the degree of predictability of the presence or absence of values in the axiological field.

Along with the transformation of the axiological field of the concept, the linguistic worldview also changes; This change is accompanied by a revaluation of concepts and, accordingly, by a change in the axiological field of the concept.

The variability of the axiological field implies: the disappearance of conceptual ideologemes from the vocabulary of native speakers; A cardinal change in the axiological pole of conceptual ideologemes, in other words, the transformation of a positive valorative sign into a negative valorative sign.

In the constructed axiological fields weakening of the valorative component of the concept, strengthening of the valorative component of the concept, disappearance of a concept with a weakened valorative component, replacement of a concept with a weakened valorative component by a concept with a strong valorative component are observed.

Despite the variability of the axiological fields of concepts, most of them still maintain stability, though the degree of synergistic stability varies.

An axiological field can maintain the degree of synergistic stability to the extent to which it is able to regulate the disappearance and emergence of values in it. Accordingly:

1. The higher the potential of the axiological field to regulate the changes occurring in it, the higher the degree of synergistic stability of this axiological field.
2. The lower the potential for self-regulation of the axiological field, the lower the degree of the synergistic stability of this axiological field.

The dynamics of axiological fields are determined by the laws of ontology and phylogenesis. These are the laws ensuring the disappearance of one or another value from the composition of the axiological field. It should also be noted that the value that has lost its relevance for either individual or collective consciousness disappears from the axiological field.

In addition, the aforementioned laws ensure the integration of new units into the axiological fields.

The dynamics of axiological fields is based on synergistic processes such as mitigation and intensification.

Mitigation causes exclusion from axiological fields those units that no longer correspond to a specific socio-cultural unity, while intensification facilitates incorporation in the axiological fields the units acquiring relevance in response to new social developments.

The difference between the English and Georgian axiological fields implies the difference in values, mentalities, typical forms of reasoning about phenomena, systems of views and representations, ethnic-mental principles, and ways of speaking and thinking in the English and Georgian linguistic and cultural societies.

The analysis of the features of the constructed fields revealed that:

The axiological field is characterized by a hierarchical structure characteristic of the linguistic field. In other words, the existence of mutually dominant segments - the core and the periphery - is evident in the axiological field.

The core of the axiological fields in modern English and Georgian is represented by similar (universal) elements, while the periphery is represented by different (unique) elements.

The basis of the universality of the elements is their universal significance, and the basis of the uniqueness of the elements is their significance for a

specific culture.

The core of the axiological fields constructed in modern English and Georgian consists of constants, while the periphery comprises variables.

The stability/variability of an element correlates with the dominance/non-dominance of the element, and accordingly, with the high or low potential of the element to maintain its place in the axiological field.

The dominant values of the axiological field not only shape individual behavior but also influence social norms, interpersonal relationships, and institutional practices in Georgian society. Despite these values being dominant, it should be noted that Georgian society, like any other, is diverse and dynamic - in Georgian society, the variability of interpretations and representations of these values is evident across contexts and generations.

The similarity between the English and Georgian axiological fields is a manifestation of the universality of human values and principles. Constants transcend cultural boundaries, reflect fundamental aspects of human nature, and constitute fundamental elements of both English and Georgian societies.

The difference in the English and Georgian axiological fields reflects the unique cultural, historical, and socio-political contexts of English and Georgian societies, which shape the values, norms, and behavior of individuals in each culture.

Over time, the configuration of axiological fields changes in the English language: a focus on individual rights and the replacement of old values with new values are observed.

The configuration of axiological fields in the Georgian language is also subject to change: the coexistence of two trends is becoming increasingly noticeable: the first trend implies strengthening of traditional values, while the second trend evidences the increase in the importance of European-liberal

values.

The axiological field, as a construct, is both open and closed at the same time. The openness of the axiological field implies receptivity to temporally and specially determined changes, while the closure implies resistance to temporal and special changes.

The manifestation of the openness of the axiological field is its dynamism, while the manifestation of closure is its staticity.

The dynamism of the axiological field ensures transformation of the configuration of the construct - its adaptation to temporally and specially determined changes, while staticity leads to the invariance of the configuration of the construct in time and space.

The dynamics of axiological fields in English and Georgian are diverse and changeable. This dynamics reflects the complex interaction of cultural, historical, social, and linguistic factors shaping individual and collective value systems.

The balance between the staticity and dynamism of axiological fields is a necessary condition for maintaining the stability of human values in a constantly changing world and for adapting them to new realities.

The balance in axiological fields is the equilibrium between the main static values and dynamic evolutionary forces. This balance ensures the internal stability of axiological fields, the consistency, inheritance, and continuity of human values.

The static nature of axiological fields, including fundamental values and principles, serves as a coordinator for behavior adhering to the norms recognized by a particular society. Static values ensure the internal stability of axiological fields and the consistency, inheritance, and continuity of human

values. Static values strengthen human values in the times of social changes and cultural shifts.

At the same time, the axiological field is subject to dynamic evolution.

Dynamic forces contribute to adaptation to new realities and social progress.

Dynamic forces ensure the continuous transformation of ethical paradigms.

Axiological imbalance leads to: disruption of social unity; ethical dilemmas; loss of trust in institutions; growth of social tension; stagnation and lack of innovation.

The transformation of the configuration of the axiological field is influenced by:

Global trends: hybridization of universal values; strengthening of gender and democratic values, etc.

Local (linguistic-cultural) trends: coexistence of traditional values characteristic of Georgian culture with Western norms; reframing of existing concepts, etc.

In summary, the research outcomes revealed the validity of the hypothesis formulated at the initial stage - the trends and patterns identified in the research are in full compliance with the predicted results.

Thus, the research outcomes fully confirmed that:

There are universal constants similarly realized in the axiological fields constructed in both languages, while at the same time, axiological variables determined by national mentality and cultural-historical experience are also recorded.

In axiological fields, a typological correlation of the core (constants) and periphery (variables) is evident: in both languages, the axiological fields comprise a stable core and a dynamic periphery.

In Georgian, axiological fields are more intensely marked by collectivist

philosophy, while in English, individualistic and functional-pragmatic values dominate.

List of Publications:

1. Merging Linguistics and Cultural Anthropology in the Study of Cultural Values. *Caucasus Journal of Social Sciences* #:18. Tbilisi, Georgia, 2025
2. The Synergetic Paradigm: A Confluence of Linguistic and Cultural Anthropology in the Examination of Cultural Values. XIV International Conference on Social Research and Behavioral Sciences. Antalya, Turkey, 2023
3. Exploring the Dynamics of Linguistic Consciousness: An Experimental Approach. *Caucasus Journal of Social Sciences* #:16. Tbilisi, Georgia, 2023